

Розділ І. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 368.03:657.631.6

Баранов Андрій Леонідович,

канд. екон. наук, доц., доцент кафедри страхування,

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)

E-mail: andrey.baranov@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ВАРТОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто еволюційний розвиток категорії «вартість» у працях науковців та економістів різних шкіл протягом існування економічної науки. Для якіснішого осмислення цих теорій запропоновано їх класифікувати. Авторський підхід до класифікації дозволив залишити дві основні концепції з відповідними теоріями (витратну та концепцію корисності), яких притримується більшість закордонних і вітчизняних науковців, а також надати місце для нових теорій (новітні концепції), представники яких досліджують або будуть ще досліджувати категорію «вартість» із сучасних позицій. Охарактеризовано основні постулати теорій, представники яких досліджували категорію «вартість». З позицій різних теорій вартості запропоновано визначення сутності вартості страхової компанії. Вартість страхової компанії встановлюється на ринку, де компанія виступає предметом купівлі-продажу. Величина попиту на страховика визначається його корисністю для власника. Величина пропозиції — витратами на його придбання або створення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: вартість, страхова компанія, трудова теорія вартості, теорія граничної корисності, витрати виробництва, попит, пропозиція.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Майже всі вчені-економісти у різні часи досліджували категорію «вартість», її види та особливості визначення в різних сферах господарської діяльності. На сучасному етапі з розвитком концепції вартісно-орієнтованого менеджменту дослідження вартості знову набуло актуальності. Управління вартістю компанії дає можливість врахувати інтереси всіх зацікавлених осіб. Для вітчизняних страхових компаній ця концепція є новою. Однак багато положень та ідей концепції VBM були б корисними для вітчизняних страховиків, особливо це стосується нарощення капіталізації страхового ринку України. Проте для впровадження цієї концепції, а також для залучення

іноземних інвестицій у страховий бізнес потрібно спочатку дослідити сутність вартості страхової компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню вартості присвячено багато праць зарубіжних учених, серед яких можна виділити А. Сміта [1], Д. Рікардо [2], К. Маркса [3], К. Менгера [4], Ф. Візера [4], Е. Бем-Баверка [4], А. Маршалла [5]. Серед вітчизняних учених, які ґрунтовно досліджували цю проблему, можна виділити, насамперед, М. Туган-Барановського [6]. Дослідники працювали в рамках теорій трудової вартості, граничної корисності та інших теорій, які намагалися розкрити сутність цієї категорії. На сучасному етапі відбувається подальше переосмислення економічної спадщини цих учених і трансформація її до викликів сьогодення.

Серед сучасних дослідників проблем вартості можна виділити таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як В.Д. Базилевич [3], В.В. Бойко [7], І.М. Боярко [8], Н.І. Дуляба [9], А. Кінг [10], М.В. Корягін [11], Т.В. Момот [12], С.В. Мочерний [13], Дж. Рош [14], І.Д. Скляр [15], О.Ю. Харитонов [16].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Незважаючи на велику кількість науковців, які в тій чи тій мірі займалися проблемами визначення сутності вартості, залишаються майже не дослідженими питання визначення сутності вартості страхової компанії.

Формулювання мети і завдання дослідження. Для визначення поняття вартості страхової компанії потрібно дослідити саму категорію «вартість», її еволюційний розвиток у працях науковців та економістів різних шкіл протягом існування економічної науки, проаналізувати погляди сучасних науковців на поняття «вартість підприємства».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Наріжним каменем економічної науки протягом багатьох століть залишається проблема визначення категорії «вартість». З'являються нові погляди на зміст і трактування цієї категорії, обґрунтовуються нові види вартості, досліджується роль і значення вартості в діяльності суб'єктів господарювання.

Ми погоджуємося з думкою О.Ю. Харитонова та О.В. Пластініна, що «вартість належить до фундаментальних економічних категорій і не має єдиного або навіть хоча б загальноприйнятого визначення» [16, с. 12].

На важливості та непересічності категорії «вартість» акцентує увагу російський учений Ю.М. Осіпов: «Вартість скрізь і всюди, вона все і вся опосередковує, все визначає, у неї до всього є діло. ... Економіка — це господарство не просто вартісне, з вартістю, але це господарство вартості, коли сама вартість і є, можливо, основним господарюючим суб'єктом. Спочатку вартість, її відтворення, її господарювання, а потім уже все інше» [17, с. 136].

Аналіз праць науковців, які досліджували проблеми трактування категорії «вартості», показав, що існує багато різних теорій вартості. Для якіснішого осмислення цих теорій ряд сучасних дослідників пропонують їх певним чином класифікувати. Не зважаючи на те, що вчені розглядають переважно одні і ті ж теорії, єдиної думки щодо класифікації немає.

У більшості підручників з політекономії або економічної науки можна знайти дві основні концепції вартості: теорію трудової вартості та граничної корисності. На нашу думку, виділення лише цих двох теорій пов'язано з тим, що основне завдання таких підручників — сформулювати загальне уявлення про проблему вартості та акцентувати увагу на значних відмінностях цих двох підходів. При детальнішому аналізі наукових публікацій і монографій стає зрозумілим, що кількість таких теорій є більшою. Практично всі наукові школи розглядали цю проблему та вважали за потрібне внести свої корективи в уже існуючі теорії або запропонувати власне бачення цієї категорії. Крім цього, сучасні реалії також вносять певні корективи у теоретичні напрацювання минулого. Особливо варто відмітити появу нових понять, які старі теорії у більшості випадків не можуть пояснити. Наприклад, інтелектуальна вартість, вартість нематеріальних активів, інформаційна вартість тощо.

Ми погоджуємося з І.Д. Сляр, що «аналіз хронології розвитку економічної теорії свідчить, що в процесі дослідження проблеми вартості сформувалося дві загальні концепції розуміння її природи: витратна (вартісна) і корисності» [15, с. 11], як це подано на рис. 1.

Ці концепції дійсно сформувалися історично протягом останніх двох-трьох століть і включають загальновідомі теорії, які з різних позицій розкривають зміст вартості. Але, як уже було зазначено, ці концепції не включають нові погляди сучасних науковців, які виходять за межі загальновизнаних теорій. Зокрема, у своїй праці «Економічна теорія» А.А. Чухно [18, с. 160—174] по-

ряд з теорією трудової вартості та граничної корисності окремо акцентує увагу на вартості, створеної знаннями.

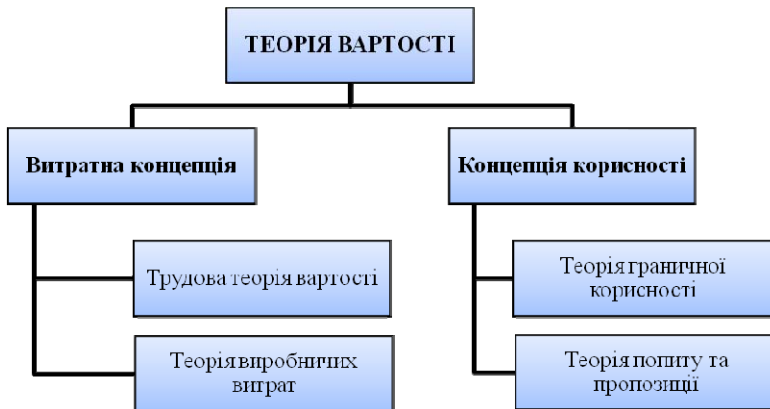

Рис. 1. Напрямки розвитку теорії вартості

Джерело: [15, с. 11]

І.М. Боярко [8] пропонує умовно розподілити теорії вартості на дві групи: витратна концепція вартості та такі, що спрямовані на кінцеві результати виробництва (рис. 2). До витратної концепції І.М. Боярко відносить теорію трудової вартості, теорію витрат виробництва і теорію трьох факторів виробництва, а до теорій, що орієнтуються на кінцеві результати виробництва, — теорію граничної корисності, теорію попиту і пропозиції та інформаційну теорію вартості.

Класифікація, подана на рис. 2, подібна до попередньої (рис. 1), проте включає більше теорій (теорію трьох факторів виробництва та інформаційну теорію вартості).

Такої ж думки щодо виділення витратної та концепції, що орієнтується на кінцеві результати виробництва, притримується Т.В. Момот [12], проте розподіляє самі теорії під зовсім іншим кутом зору. Її класифікація цікава тим, що трудова і теорія корисності включені до однієї витратної концепції, а також окремо згруповані нові теорії (інформаційна та інституціональна) у рамках концепції спрямованої на кінцеві результати виробництва.

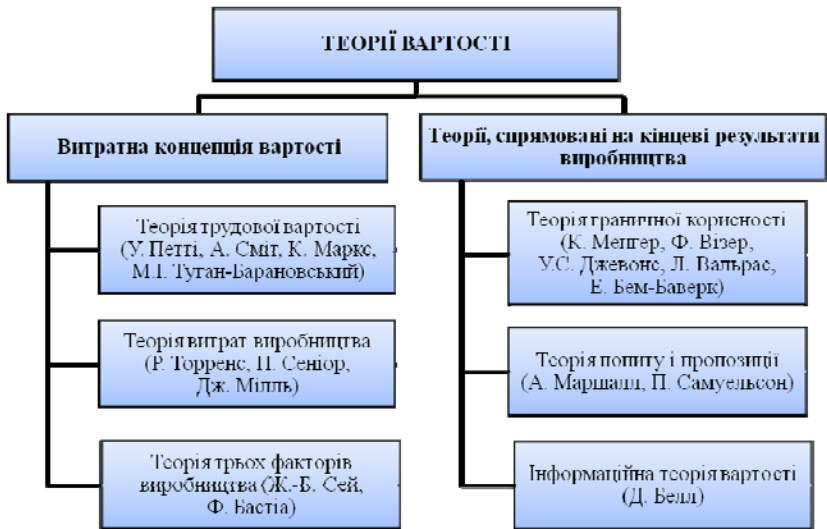

Рис. 2. Класифікація теорій вартості за І.М. Боярко

Джерело: складено автором на основі [8]

На думку Н.І. Дуляби [9], всі теорії вартості можна поділити на 3 основні концепції, а саме: трудова теорія вартості (власне трудова теорія вартості (У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо та ін.), теорія витрат виробництва (Р. Торренс, Н. Сеніор, Дж. Мілль, Дж. Мак-Куллох та ін.), теорія трьох факторів виробництва (Ж.Б. Сей, Ф. Бастіа)), теорія граничної корисності (У.С. Джевонс, К. Менгер, Ф. Візер, Е. Бем-Баверк, Л. Вальрас, Дж.Б. Кларк та ін.) та теорія ринкової оцінки вартості.

Підхід Н.І. Дуляби є цікавим у тому сенсі, що вона виділяє ще одну додаткову концепцію — теорію ринкової оцінки вартості. Ця теорія базується на трактуванні вартості виключно з позиції сучасної практики, тобто зведення вартості до грошового еквіваленту. Покупця певного товару не цікавить зміст вартості цього товару, а лише її вираження в певній сумі грошових одиниць. Крім цього, Н.І. Дуляба пише про нову концепцію вартості — інформаційну, яку вона все ж таки не виділяє окремо, а вважає її «сучасною модифікацією трудової теорії вартості» [9].

Заслужують на увагу також результати аналізу еволюційного розвитку вартості М.В. Корягіна [11, с. 10—11], які дозволили йому сформувати три основні підходи щодо розуміння поняття «вартість», які подано на рис. 3.

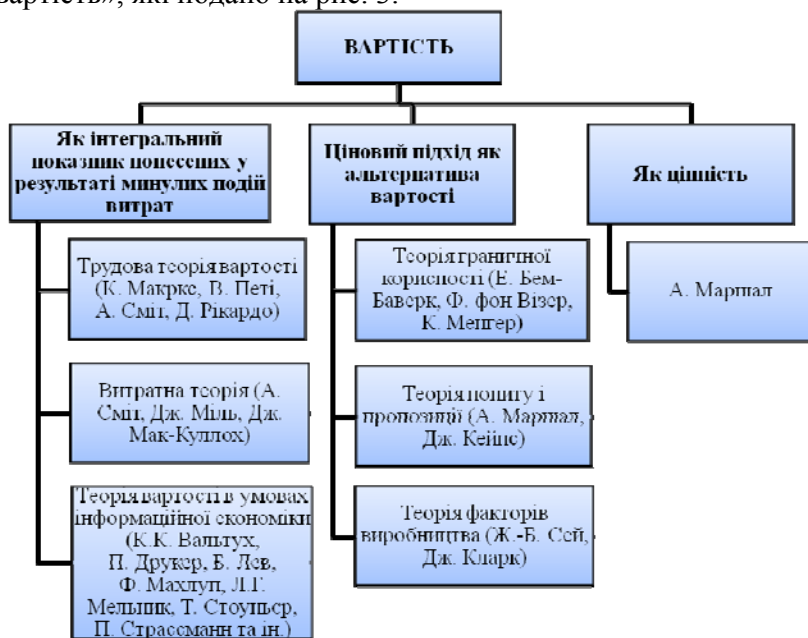

Рис. 3. Основні підходи щодо розуміння категорії вартості за М.В. Корягіним

Джерело: складено автором на основі [11, с. 10-11]

Розподіл трактувань категорії «вартість» не за окремими науковими школами, групами та вченими, а за підходами до розуміння ними цієї категорії є досить суперечливим. Це порушує логіку еволюційного розвитку цієї категорії, змішує вчення різних науковців, що належать до різних наукових шкіл та які підходять до визначення вартості з різних теоретико-методологічних засад. Так, у рамках одного підходу було об'єднано представників теорій граничної корисності та трьох факторів виробництва. Незважаючи на те, що всі вони акцентували увагу на ціні, а не на вартості, проте обґрунтовували це з різних методологічних позицій.

Також суперечливим є твердження про те, що всі представники теорії граничної корисності розглядали вартість лише з позиції ціни, а не цінності.

Для того щоб вирішити основні суперечності попередніх класифікацій, а саме: врахувати теоретичні надбання всіх наукових шкіл, які досліджували категорію «вартість» протягом останніх декількох століть; врахувати еволюційний шлях розвитку цієї категорії; врахувати сучасні ідеї вчених-інституціоналістів, — пропонуємо всі основні економічні теорії, що розглядають категорію «вартість» поділити на 3 великі групи: витратну концепцію, концепцію корисності та новітні концепції (рис. 4).

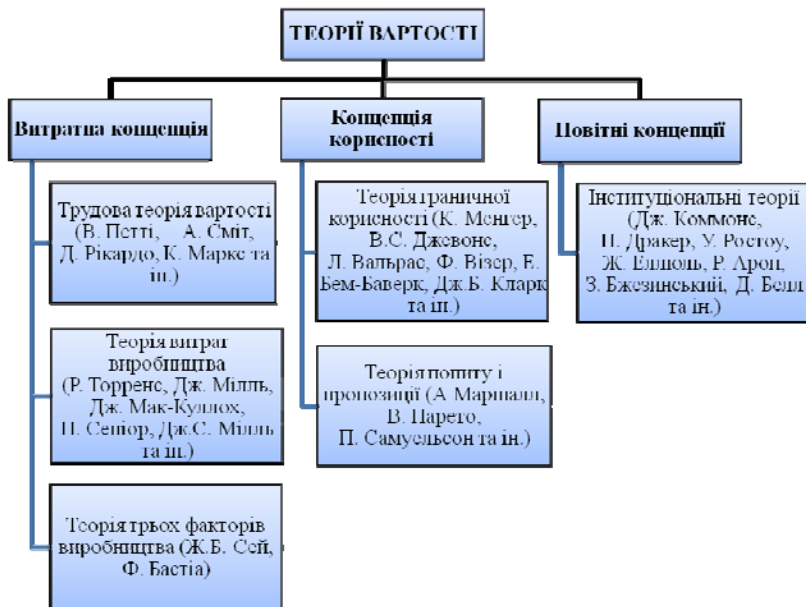

Рис. 4. Класифікація основних економічних теорій, що розглядають категорію «вартість»

Джерело: складено автором

Такий підхід до класифікації дозволив залишити дві основні концепції з відповідними теоріями (витратну та концепцію корисності), яких притримується більшість закордонних і вітчизняних

науковців, а також надати місце для нових теорій (новітні концепції), представники яких досліджують або будуть ще досліджувати категорію «вартість» із сучасних позицій. На нашу думку, на сучасному етапі можна окремо виділити підходи до трактування вартості вчених інституціоналістів, ідеї яких проте важко об'єднати в межах однієї теорії. Тому пропонується групу новітніх концепцій поповнити інституціональними теоріями.

Визначившись з підходами до класифікації теорій вартості, перейдемо до характеристики основних концепцій і теорій, у рамках яких досліджувалася категорія «вартість» та екстраполюємо їх на трактування вартості страхової компанії.

У рамках витратної концепції дослідники характеризували вартість таким чином:

- трудова теорія вартості — вартість — це уречевлена в товарі суспільна праця, а рівність вартостей продуктів говорить про те, що в них закладено однакову кількість праці. Отже, вартість страхової компанії можна виразити через вартість її персоналу;

- теорія витрат виробництва — основою вартості є витрати виробництва; у процесі створення нової вартості приймають участь також уречевлені результати минулої праці [8]. Щодо вартості страховика, то вона має визначатися розміром витрат на її придбання та функціонування;

- теорія трьох факторів виробництва — вартість формується в процесі виробництва як результат витрат трьох його основних факторів: праці, капіталу і землі [9]. Ці фактори беруть рівноправну участь у створенні вартості, при чому внесок кожного фактору у її створення відображається відповідною її частиною: праця породжує заробітну плату, капітал — прибуток, земля — ренту. Вартість страхової компанії буде дорівнювати сумі вартостей всіх ресурсів, що є в її розпорядженні (трудових, матеріальних, фінансових).

Таким чином, у межах концепції корисності:

- теорія граничної корисності — вартість визначається суб'єктивною цінністю економічного блага, виходячи з можливостей задовольняти потреби споживачів, граничної корисності та раціональних очікувань. Тобто, вартість страхової компанії повинна вимірюватися результатами її діяльності, які й становлять економічну та соціальну корисність. Основними такими результатами можуть бути прибуток, обсяг страхового портфеля, величина інвестиційного портфеля тощо. Проте ототожнювати вартість стра-

ховика з розміром прибутку, чи обсягом страхового портфеля, чи величиною інвестиційного портфеля не достатньо. Ці величини виступають важливими складовими загальної вартості компанії;

■ теорія попиту і пропозиції — вартість визначається на основі попиту та пропозиції: ціна попиту визначається корисністю товару, ціна пропозиції обґрунтовується витратами, що мають забезпечити компенсацію за трудові зусилля (заробітна плата), очікування (процент), ризик (підприємницький дохід) [7]. Вартість страхової компанії повинна визначатися на ринку купівлі-продажу таких, як вона, компаній, «де існує суспільна «оцінка» корисності підприємства (його репутація), суб'єкти оцінки — покупці і продавці, та конкуренція, яка істотно впливає на вартість підприємства» [9].

Окремі цікаві думки щодо проблем вартості можна також зустріти в працях учених-інституціоналістів. Вони не розглядали вартість як одну з головних проблем економічної науки, проте досліджуючи різні економічні інститути, приділяли увагу, в тому числі, і новим джерелам створення вартості: контрактам, техніці, електроніці, інформації, знанням.

Переважаючим на сучасному етапі є суто прагматичний підхід, коли «вартість розглядають як властивість або цінність товару, як його грошовий еквівалент» [9]. Так, згідно з Національним стандартом № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» «вартість — еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у ймовірній сумі грошей» [19].

Частково такий підхід є подальшим розвитком теорії попиту і пропозиції. Так, відповідно до цього підходу страхові компанії є предметом купівлі-продажу, специфічним товаром. На думку західних економістів, «компанія, як і будь-який інший об'єкт, коштує рівно стільки, скільки за неї готові заплатити» [14, с. 19].

Ми погоджуємося з думкою В.В. Бойко і Н.В. Любарської, «що підприємство як об'єкт оцінки може розглядатись у двох формах: як цілісний майновий комплекс і як бізнес, який представляє собою діяльність, що приносить певну вигоду» [7]. З одного боку, під вартістю страхової компанії необхідно розуміти вартість усього майна компанії, сформованого за рахунок власного, залученого та позикового капіталів, з другого, — вартість бізнесу, «що виробляє певні блага для суспільства і приносить користь своєму власникові» [20]. Отже, вартість підприємства в

цьому випадку розглядається як вигода від конкретної діяльності, організованої в межах певної організаційно-правової форми» [7].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Категорія «вартість» пройшла значний еволюційний розвиток: від трактування її як уречевленої в товарах суспільно необхідної праці до трактування її як грошового еквіваленту цінності об'єкта оцінки. Аналіз поглядів представників витратної концепції вартості та концепції корисності показав, що їх не потрібно протиставляти. Вони є взаємодоповнюючими на сучасному етапі для розуміння вартості підприємства, зокрема вартості страхової компанії.

Вартість страхової компанії встановлюється на ринку, де компанія виступає предметом купівлі-продажу. Величина попиту на страховика визначається його корисністю для власника, тобто здатністю генерувати грошовий потік. Величина пропозиції — витратами на його придбання або створення, тобто забезпеченням компенсації за трудові зусилля, очікування, ризик.

Подальші дослідження мають стосуватися дослідження методології оцінювання страхових компаній, враховуючи, з одного боку, сучасні теоретичні надбання щодо розуміння вартості, а другого боку, — специфіку страхового бізнесу та відсутність організованого ринку купівлі-продажу страхових компаній в Україні.

Бібліографічний список

1. *Смит А.* Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит; пер. с англ. В.С. Афанасьев. — М.: Эксмо, 2007. — 957 с. — (Антология экономической мысли).
2. *Рикардо Д.* Начала политической экономии / Петти В., Смит А., Рикардо Д., Кейнс Дж., Фридмен М. Классика экономической мысли: Соч. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. — 278 с.
3. *Історія економічних учень: Підручник: У 2 ч. — Ч. 1 / За ред. В.Д. Базилевича. — 2-ге вид., випр. — К.: Знання, 2005. — 567 с.*
4. *Австрийская школа в политической экономии: К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Визер: Пер. с нем. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.libertarium.ru/lib_mbv.*
5. *Маршалл А.* Основы экономической науки / А. Маршалл; [предисл. Дж.М. Кейнс; пер. с англ. В.И. Бомкина, В.Т. Рысина, Р.И. Столпера]. — М.: Эксмо, 2007. — 832 с. — (Антология экономической мысли).
6. *Туган-Барановський М.* Основи політичної економії / М. Туган-Барановський. — Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. — 628 с.

7. Бойко В.В., Любарська Н.В. Основні підходи до сутності категорії «вартість підприємства» / В.В. Бойко, Н.В. Любарська // Вісник Національного транспортного університету. Науково-технічний збірник: у 2 ч. Ч. 2: Серія «Економічні науки». — К.: НТУ, 2014. — Вип. 30. — С. 23—29.
8. Боярко І.М., Самусевич Я.В. Теоретичні аспекти системи ціннісно-орієнтованого управління підприємством / І.М. Боярко, Я.В. Самусевич // Бізнес Інформ. — 2012. — № 9. — С. 282—284.
9. Дуляба Н.І., Корнілов С.О. Дослідження сутності вартості підприємства / Н.І. Дуляба, С.О. Корнілов // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. — 2014. — Вип. 24.2. — С. 233—239.
10. Кинг А. Оценка справедливой стоимости для финансовой отчетности: Новые требования FASB / Альфред Кинг; Пер. с англ. — М.: Альпина Паблишерз, 2011. — 383 с.
11. Корягін М.В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції [Текст]: монографія / М.В. Корягін. — Львів: ЛКА, 2012. — 389 с.
12. Момот Т.В. Вартісно-орієнтоване корпоративне управління від теорії до практичного впровадження / Т.В. Момот. — Х.: ХНАМГ, 2006. — 380 с.
13. Історія економічних вчень (Сучасна економічна думка). Навчальний посібник / За ред. Мочерного С.В. — Львів: Новий Світ — 2000, 2008. — 480 с.
14. Рош Дж. Стоимость компании: От желаемого к действительному / Джулиан Рош; пер. с англ. Е.И. Недбальская; науч. ред. П.В. Лебедев. — Минск: Гревцов Паблишер, 2008. — 352 с.
15. Вартість банківського бізнесу [Текст]: монографія / [А.О. Єпіфанов, С.В. Леонов, Й. Хабер та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук А.О. Єпіфанова та д-ра екон. наук С.В. Леонова. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. — 295 с.
16. Харитонов А.Ю., Пластинин А.В. Эффективное управление предприятием на основе его стоимости; Монография / А.Ю. Харитонов, А.В. Пластинин. — Архангельск, 2009. — 185 с.
17. Осипов Ю.М. Философия хозяйства / Ю.М. Осипов. — М.: Юрист, 2001. — 624 с.
18. Чухно А.А. Економічна теорія: [у 2-х т.] / А.А. Чухно. — К.: ДНУ АФУ, 2010. — Т. 2. — 628 с.
19. Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF>.
20. Базилінська О.Я. Вартість підприємств: порівняльна характеристика методів її оцінки / О.Я. Базилінська [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34556/01-Bazilinska.pdf?sequence=1>.

References

1. Smit, A. Issledovanie o prirode i prichinah bogatstva narodov [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations]. — Moskva: Eksmo (2007). — 957 p. [In Russian].
2. Rikardo, D. Nachala politicheskoi ekonomii [Principles of Political Economy] / «Klassika ekonomicheskoi mysli» [Classical economic thought]: Soch. — Moskva: EKCMO-Press (2000). — 278 p. [In Russian].
3. Istoriia ekonomichnyh uchen [History of economic studies]: Pidruchnyk / Za red. V.D. Bazylevycha. — Kyiv: Znannia (2005). — 567 p. [In Ukrainian].
4. Avstriiskaia shkola v politicheskoi ekonomii [Austrian school of political economy]: K. Menger, E. Bem-Baverk, F. Vizer [Electronic resource] — Mode of access: http://www.libertarium.ru/lib_mbv [In Russian].
5. Marshall, A. Osnovy ekonomicheskoi nauki [Principles of Economics]. — Moskva: Eksmo (2007). — 832 p. [In Russian].
6. Tugan-Baranovskyi, M. Osnovy politychnoi ekonomii [Basics of Political Economy]. — Lviv: Vyd. tsentr LNU im. I. Franka (2003). — 628 p. [In Ukrainian].
7. Boiko, V.V., Liubarcka, N.V. Osnovni pidhody do sutnosti kategorii «vartist pidpriemstva [Basic approaches to the essence of the category of «enterprise value»] // *Visnyk Natsionalnogo transportnogo universytetu. Naukovo-tehnichni zbirnyk*: v. 2 ch. Ch. 2: Seriya «Ekonomichni nauky». — Kyiv: NTU (2014). — P. 23—29. [In Ukrainian].
8. Boiarko, I.M., Samusevych, Ia.V. Teoretychni aspekty systemy tsinnisno-orientovanogo upravlinnia pidpriemstvom [Theoretical aspects of value-oriented management of the enterprise] // *BiznesInform*, no. 9 (2012). — P. 282—284. [In Ukrainian].
9. Duliaba, N.I., Kornilov, S.O. Doslidzhennia sutnosti vartosti pidpriemstva [Research essence value of the enterprise] // *Naukovyi visnyk Natsionalnogo lisotekhnichnogo universytetu Ukrainy*. — 2014. — Vyp. 24.2. — P. 233—239. [In Ukrainian].
10. King, A. Otsenka spravedlivoi stoimosti dlia finansovoi otchetnosti: Novye trebovaniia FASB [Estimates of fair value for financial reporting: New requirements of FASB] — Moskva: Alpina Publishers (2011). — 383 p. [In Russian].
11. Koriagin, M.V. Buhgalterskyi oblik u systemi upravlinnia vartistiu pidpriemstva: teoretyko-metodologichni kontseptsii [Accounting for the value of enterprise management system: theoretical and methodological concepts]. — Lviv: LKA (2012). — 389 p. [In Ukrainian].
12. Momot, T.V. Vartisno-orientovane korporativne upravlinnia vid teorii do praktychnogo vprovadzhennia [Value-oriented corporate manage-

ment from theory to practical implementation]. — Kharkiv: KhNAMG (2006). — 380 p. [In Ukrainian].

13. Istoriia ekonomichnyh vchen (Suchasna ekonomichna dumka) [History of economic studies (Contemporary economic thought)]. Navchalnyi posibnyk / Za red. Mochernogo S.V. — Lviv: «Novyi svit — 2000» (2008). — 480 p. [In Ukrainian].

14. Rosh, Dzh. Stoimost kompanii: Ot zhelaemogo k deistvitelnomu [The Value of Nothing: Mastering Business Valuations]. — Minsk: Grevtsov Publisher (2008). — 352 p. [In Russian].

15. Vartist bankivskogo biznesu [The value of banking]: monografiia / [A.O. Epifanov, S.V. Leonov, I. Haberta in.]. — Sumy: DVNZ «UABSNBU» (2011). — 295 p. [In Ukrainian].

16. Haritonov A.Iu., Plastinin A.V. Efektivnoe upravlenie predpriatiem na osnove ego stoimosti [Effective management of business on the basis of its value]. Monografiia. — Arhangel'sk (2009). — 185 p. [In Russian].

17. Osipov, Iu.M. Filosofiia hoziaistva [The philosophy of the economy]. — Moskva: Iurist (2001). — 624 p. [In Russian].

18. Chuhno, A.A. Ekonomichna teoriia [Economic theory]. — Kyiv: DNUAFU (2010). — T. 2. — 628 p. [In Ukrainian].

19. Natsionalnyi standart № 1 «Zagalni zasady otsinky maina i mainovykhprav» [General principles of property valuation and property rights]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainyvid 10.09.2003 № 1440 [Electronic resource] — Mode of access: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF>. [In Ukrainian].

20. Bazilinska, O.Ia. Vartist pidpriemstv: porivnialna charakterystyka metodiv ii otsinky [Cost enterprises: Comparative characteristics of methods of evaluation] [Electronic resource] — Mode of access: [http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34556/01-Bazilins'ka.pdf?sequence=1](http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34556/01-Bazilins%27ka.pdf?sequence=1). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21 серпня 2015 р.

УДК 368.03:657.631.6

Баранов Андрей Леонидович,

канд. экон. наук, доц., доцент кафедры страхования,
ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)

E-mail: andrey.baranov@mail.ru

Теоретико-методические подходы к определению сущности стоимости страховой компании

АННОТАЦИЯ. В статье рассматривается эволюционное развитие категории «стоимость» в трудах ученых и экономистов разных школ на

протяжении существования экономической науки. Для более качественного осмысления этих теорий предложено их классифицировать. Авторский подход к классификации позволил оставить две основные концепции с соответствующими теориями (расходную и концепцию полезности), которых придерживается большинство зарубежных и отечественных ученых, а также предоставить место для новых теорий (новейшие концепции), представители которых исследуют или будут еще исследовать категорию «стоимость» с современных позиций. Охарактеризованы основные постулаты теории, представители которых исследовали категорию «стоимость». С позиций разных теорий стоимости предложено определение сущности стоимости страховой компании. Стоимость страховой компании устанавливается на рынке, где компания выступает предметом купли-продажи. Величина спроса на страховщика определяется его полезностью для владельца. Величина предложения — затратами на его приобретение или создание.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: стоимость, страховая компания, трудовая теория стоимости, теория предельной полезности, издержки производства, спрос, предложение.

UDC 368.03:657.631.6

Baranov Andrii Leonidovych,

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of Department of insurance
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremogy Av., Kyiv, 03680, Ukraine)
E-mail: andrey.baranov@mail.ru

Theoretical and methodological approaches to defining the essence of value of insurance company

ABSTRACT. In this article the author considered the evolutionary development of the category of «value» in the writings of scientists and economists of different schools during the existence of economic science. For better understanding of these theories author proposed to classify them. The author's approach to the classifications has allowed to leave two main concepts with corresponding theories (expenditure and the concept of utility) that are shared by most foreign and domestic scientists and also to demonstrate new theories (new concepts), whose representatives are exploring or will explore the category of «value» from modern positions. The author described the basic postulates of theories whose representatives investigated the category of «value». From position of various theories the author proposed to define the essence of the value of the insurance company. The cost of an insurance company is determined in the market, where the company acts as subject of sale. The level of demand for the insurer is determined by its usefulness to the owner. Size of proposals is determined by the cost of its acquisition or creation.

KEY WORDS: value, insurance company, labor theory of value, theory of marginal utility, costs of production, demand, supply.